

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **MUDr. F. H.**, bývajúceho v Ž., proti odporkyni **Ing. B. G.**, bývajúcej v Ž., zastúpenej JUDr. J. P., advokátom v D., **o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 12 C 726/2000, o dovolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. októbra 2007 sp. zn. 8 Co 540/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. októbra 2007 sp. zn. 8 Co 540/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 12. februára 2001 č. k. 12 C 726/2000 – 60 uložil odporkyni povinnosť zdržať sa uvádzania nepravdivých údajov voči navrhovateľovi a v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku zaslať ospravedlňujúci a vysvetľujúci list v znení: „Na základe nesprávnych informácií som primára MUDr. F. H. listom na Vašu inštitúciu zo dňa 14. 10. 1999 obvinila, že ako súdny znalec z odboru zdravotníctva svojvoľne zmenil dĺžku trvania mojej práceneschopnosti a to bez toho, aby ma vyšetril alebo aspoň videl, čo mal vykonať z toho dôvodu, aby prekvalifikoval trestný čin Š. na priestupkové konanie a pritom som mala dôvodné podozrenie, že túto prekvalifikáciu neurobil zadarmo, čo malo zodpovedať trestnému činu úplatkárstva a zneužitíu funkcie verejného činiteľa, ako aj klientelizmu. Tieto skutočnosti sa nezakladajú na pravde, primár MUDr. F. H. s celou vecou nemal nič spoločné a preto sa mu týmto spôsobom ospravedlňujem“, na inštitúcie: Okresný úrad – O., Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a Znaleckú komisiu z odboru zdravotníctva pri Krajskom súde v Žiline a zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov konania 3 000 Sk do 3 dní

od právoplatnosti rozsudku. Návrh na nemajetkovú ujmu (100 000 Sk) zamietol. Uviedol, že odporkyňa napísala sťažnosť na navrhovateľa zo 14. 10. 1999, ktorú doručila 18. 10. 1999 O. a súčasne na vedomie Ministerstvu vnútra SR, Ministerstvu zdravotníctva SR a Ministerstvu spravodlivosti SR, na základe ktorej došlo k šetreniu O. opodstatnenosti skutočností v nej uvedených. Ministerstvo spravodlivosti SR ju zaslalo Krajskému súdu v Žiline, z ktorého dôvodu zasadala Znalecká komisia z odboru zdravotníctva a farmácie pri Krajskom súde v Žiline. Bolo preukázané, že sťažnosť je neopodstatnená. Týmto konaním odporkyňa zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa, z ktorého dôvodu bol návrh na zdržanie sa uvádzania nepravdivých údajov a na ospravedlnenie dôvodný. Pokiaľ ide o satisfakčný návrh (nemajetkovú ujmu) prihliadnuc na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu osobnostných práv navrhovateľa došlo, mal za to, že sa nejednalo o taký zásah, ktorý by vyžadoval postup podľa § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O. s. p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 16. apríla 2002 sp. zn. 13 Co 2699/2001 na odvolanie navrhovateľa i odporkyne rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým uložil odporkyňi povinnosť zdržať sa uvádzania nepravdivých údajov voči navrhovateľovi zmenil tak, že odporkyňa je povinná zdržať sa uvádzania nepravdivých údajov voči navrhovateľovi, ktoré údaje sú konkretizované v liste odporkyne zo dňa 14. 10. 1999. Vo výroku, ktorým čo do nemajetkovej ujmy návrh zamietol zmenil tak, že odporkyňa je povinná zaplatiť navrhovateľovi z titulu nemajetkovej ujmy sumu 30 000 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku čo do nemajetkovej ujmy návrh zamietol. V ostatnej časti rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. Odporkyňi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania 11 550 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, podľa ktorého odporkyňa svojím konaním zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa, pričom išlo o také zneváženie občianskej cti, ktoré znižovalo jeho dôstojnosť, vážnosť a česť nielen z hľadiska vzťahu k ostatným občanom, ale aj spoločnosti, pretože v čase, keď odporkyňa predmetnú sťažnosť zaslala všetkým označeným štátnym orgánom, navrhovateľ zastával v povolani postavenie P. a bol znalcom z odboru C.. Z písomnej formy sťažnosti a intenzity nepravdivých informácií v nej uvádzaných, správne súd prvého stupňa vyvodil fakt, že sťažnosťou bola v značnej miere znížená dôstojnosť navrhovateľa a jeho vážnosť v spoločnosti. Zdôraznil, že nie je nevyhnutné, aby k zníženiu vážnosti postihnutej osoby došlo u všetkých osôb, ktoré sťažnosť prečítajú, ale stačí, ak takéto podanie je spôsobilé znížiť vážnosť a dôstojnosť fyzickej osoby

v spoločnosti. Odporkyňa, ktorá sťažnosť napísala, postupovala bez zistenia bližších okolností a overených informácií. Za správny považoval postup súdu prvého stupňa, keď zaviazal odporkyňu zdržať sa uvádzania nepravdivých informácií, ale z dôvodu absencie bližšej konkretizácie jeho výrok v tejto časti zmenil. Nestotožnil sa s rozhodnutím súdu prvého stupňa o nemajetkovej ujme. Bol toho názoru, že nie je postačujúce zadost'učinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, lebo dôstojnosť navrhovateľa bola znížená v značnej miere a taktiež aj jeho vážnosť v spoločnosti, najmä s poukazom na jeho povolanie a zastávané funkcie (P.). Preto mu priznal náhradu nemajetkovej ujmy 30 000 Sk, ktorú sumu určil úvahou podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, keď prihliadol na závažnosť vzniknutej ujmy a na všetky okolnosti, za ktorých k porušeniu osobnostných práv navrhovateľa došlo. Prihliadol aj na sociálnu situáciu a majetkové pomery odporkyne. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 26. marca 2003 sp. zn. 4 Cdo 15/2003 na dovolanie odporkyne rozsudok krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že odporkyňa je povinná zaplatiť navrhovateľovi z titulu nemajetkovej ujmy sumu 30 000 Sk v lehote 3 dní na účet právneho zástupcu navrhovateľa zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 časť vety za bodkočiarkou, ods. 2 prvá veta O. s. p.). Uviedol, že odvolací súd síce rozobral podmienky a predpoklady vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka, ale nezist'oval dostatočne existenciu negatívnych dôsledkov dopadu predmetných nepravdivých údajov uvedených odporkyňou v liste zo 14. 10. 1999 v nemateriálnej sfére navrhovateľa, a tým aj podstatu vzniku samotnej nemajetkovej ujmy a čiastočne vyhovel návrhu bez toho, aby mal riadne preukázané, že zásah mal skutočne za následok zníženie jeho občianskej bezúhonnosti, cti, vážnosti alebo dôstojnosti v spoločnosti v značnej miere. Svoj záver o nutnosti priznať peňažnú satisfakciu v podstate odôvodnil iba vyššie uvedeným listom a dokladmi pripojenými k spisu Okresného súdu Žilina sp. zn. 5T 261/2000, ktoré však bližšie nekonkretizoval. Z odôvodnenia rozhodnutia nevyplýva, skutočne akú kvalifikovanú ujmu neoprávnený zásah u navrhovateľa vyvolal. Pritom musí ísť o objektívne zistiteľný stav, ktorého existencia musí byť preukázaná nad všetky pochybnosti. Odvolací súd však pred rozhodnutím o priznaní nároku navrhovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch existenciu takéhoto stavu nezist'oval a nevykonal, okrem výsluchu účastníkov konania, žiadne tomu zodpovedajúce dokazovanie. Keďže výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určuje súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu

práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka), bez preukázania splnenia podmienok uvedených v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka treba záver súdu o primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy vo výške určenej odvolacím súdom považovať za predčasný. Dovolanie odporkyne proti rozsudku krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým uložil odporkyni povinnosť zdržať sa uvádzania nepravdivých údajov voči navrhovateľovi ako neprípustné odmietol (§ 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 O. s. p.).

Krajský súd v Žiline (v poradí druhým rozhodnutím) uznesením z 12. augusta 2003 sp. zn. 8 Co 127/2003 rozsudok okresného súdu, ktorým návrh navrhovateľa v časti o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 30 000 Sk zamietol a vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vyslovil, že v ostávajúcej časti o náhradu nemajetkovej ujmy v sume 70 000 Sk (navrhovateľ návrhom uplatňoval 100 000 Sk) rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu zostáva nedotknutý. Uložil súdu prvého stupňa v ďalšom konaní o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (30 000 Sk) vyzvať navrhovateľa, ktorého zaťažuje dôkazná povinnosť, aby označil dôkazy, akým spôsobom bola znížená jeho dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti a označil u koho došlo k následnej reakcii, ktorú zásah odporkyne vyvolal v jeho rodinnom, pracovnom alebo inom prostredí. Ak navrhovateľ preukáže, že reakcie jeho okolia svedčia o znížení dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere, súd prvého stupňa subsidiárne rozhodne o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch do výšky 30 000 Sk. V časti o náhradu nemajetkovej ujmy v sume 70 000 Sk nebol rozsudok opravnými prostriedkami napadnutý.

Okresný súd Žilina (v poradí druhým) rozsudkom z 21. apríla 2004 č. k. 12 C 726/2000 – 204 návrh navrhovateľa na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol a odporkyni náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru, že odporkyňa sa síce dopustila neoprávneného zásahu do osobnostných práv navrhovateľa, ale tento nebol takej intenzity, že by si vyžiadal priznanie nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka. Napriek vykonanému dokazovaniu nezistil zníženie spoločenského postavenia navrhovateľa, ktoré by sa prejavilo vo vzniku uštipačných poznámok a narážok, ktorým by musel navrhovateľ čeliť a všeobecne vo vzniku jemu spoločensky nepríjemných situácií. Nepreukázala sa reakcia na konanie odporkyne svedčiaca o znížení dôstojnosti alebo vážnosti navrhovateľa v spoločnosti v značnej miere. O trovách konania rozhodol podľa § 150 O. s. p. Za dôvody hodné

osobitného zreteľa považoval okolnosti danej veci, keď by priznanie trov úspešnej odporkyne bolo v rozpore s dobrými mravmi.

Krajský súd v Žiline (v poradí tretím rozhodnutím) rozsudkom z 25. januára 2005 sp. zn. 8 Co 399/2004 na odvolanie navrhovateľa rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že odporkyňu zaviazal k povinnosti zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 30 000 Sk a nahradiť mu trovy na súdnom poplatku 11 000 Sk a právneho zastúpenia 25 322 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že v prípade daného zásahu do osobnostných práv navrhovateľa nemožno považovať zadosťučinenie a ospravedlnenie obsiahnuté vo výroku rozsudku súdu prvého stupňa z 12. 2. 2001 za postačujúce. Okolnosti, za ktorých došlo k zásahu a rozsah ním vyvolanej ujmy na jednotlivých osobnostných právach navrhovateľa opodstatňujú záver, že konaním odporkyne bola nielen znížená jeho dôstojnosť, ale tiež dotknutá jeho vážnosť v spoločnosti, negatívny dopad predmetnej sťažnosti sa prejavil vo vzniku nepríjemných situácií v spoločenskom živote ako aj v živote rodiny navrhovateľa v značnej miere. Navrhovateľ má preto jednoznačne právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 2 O. s. p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (v poradí druhým) rozsudkom z 30. októbra 2006 sp. zn. 1 Cdo 179/2005 na dovolanie odporkyne rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vytkol krajskému súdu postup v rozpore s § 122 ods. 1, § 132, § 153 ods. 1, § 211 a § 213 ods. 2 O. s. p. a so zásadou priamosti a ústnosti súdneho konania tým, že sa odchýlil od skutkových zistení súdu prvého stupňa vychádzajúcich predovšetkým z výpovedí účastníkov a svedkov (dôkazov vykonaných pred súdom prvého stupňa) bez toho, aby tieto dôkazy sám zopakoval, prípadne doplnil a zabezpečil si tak rovnocenný podklad pre prípadné ich odlišné hodnotenie. Ak odvolací súd v prejednávanej veci tento zákonný postup nedodržel, potom pri hodnotení dôkazov zaťažil svoje rozhodnutie a konanie, ktoré mu predchádzalo, závažnou vadou a súčasne konal v rozpore s princípmi spravodlivého procesu chránenými čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských a občianskych práv a slobôd. Vzhľadom k dôvodu zrušenia rozsudku sa nevyjadroval k dôvodnosti dovolania.

Krajský súd v Žiline (v poradí štvrtým rozhodnutím) rozsudkom z 30. októbra 2007 sp. zn. 8 Co 540/2006 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že odporkyni uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 30 000 Sk a náhradu trov na súdnom poplatku 11 000 Sk a trov právneho zastúpenia 102 272 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Po vyhodnotení vykonaného dokazovania dospel k záveru, že u navrhovateľa došlo zásahom odporkyne k zníženiu jeho cti spojenej s povolaním lekára a znalca, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere a intenzita tohto zásahu nie je primerane napravitelná inými právnymi prostriedkami, preto je treba považovať za opodstatnené aj spravodlivé priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Pokiaľ ide o posúdenie a určenie výšky tejto náhrady, odvolací súd prihliadol na závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. V tomto smere vyhodnotil aj dispozitívny úkon navrhovateľa, ktorým uplatnil 100 000 Sk z titulu nemajetkovej ujmy, pričom v časti 70 000 Sk, ktorá mu nebola priznaná, nepodal odvolanie. Preto rozhodol len o výške uplatnenej nemajetkovej ujmy v sume 30 000 Sk a návrhu na jej zaplatenie vyhovel. Považoval nepravdivé tvrdenia uvedené v sťažnosti odporkyne zo 14. 10. 1999 za zneváženie navrhovateľa ako P., ako znalca z odboru T., ako vedúceho kolektívu pracovníkov oddelenia T. v N. a ako aj občana pred širšou verejnosťou, ktorá verejnosť bola so sťažnosťou oboznámená, a preto podľa neho sťažnosť odporkyne bola závažnou okolnosťou s negatívnym dopadom v pracovnej sfére a v spoločenskom okruhu navrhovateľa. Odvolanie odporkyne proti výroku o trovách konania považoval za nedôvodné. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 2 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala dovolanie odporkyňa. Jeho prípustnosť vyvodzovala z § 238 ods. 1 O. s. p. a dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O. s. p. (nesprávne právne posúdenie a konanie postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci). Žiadala rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietala, že záver odvolacieho súdu nevychádza dôsledne zo zákonnej úpravy práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch obsiahnutej v § 13 Občianskeho zákonníka, keď ani jedna podmienka tu uvedená splnená nebola a postup odvolacieho súdu nerešpektuje § 132 O. s. p. Bola toho názoru, že vzhľadom na všetky okolnosti prípadu, ktoré vyšli v konaní najavo je zrejmé, že postačujúce je zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia a vyjadrenia ľútosť. Zníženie dôstojnosti v značnej miere je nevyhnutné posudzovať vzhľadom na jej intenzitu a dĺžku trvania. Navrhovateľ však žiadny objektívne zistiteľný zásah a značnú mieru zníženia dôstojnosti nepreukázal. Aj po podanej sťažnosti zastával

rovnakú pozíciu a všetci jeho najbližší kolegovia či príbuzní mu naďalej napriek všetkému dôverovali a jej konanie nijakým spôsobom nenarušilo ich vzťah či vnímanie navrhovateľa, a teda nedošlo k zníženiu dôstojnosti či vážnosti navrhovateľa v spoločnosti. Nie je daná ani príčinná súvislosť medzi jej konaním a vznikom nemajetkovej ujmy. Jednoznačne bolo preukázané, že svoje tvrdenia o navrhovateľovi neposkytla žiadnym iným osobám okrem inštitúcií kompetentných o sťažnosti rozhodovať. Naopak bol to sám navrhovateľ, ktorý oboznámil svojich kolegov či priateľov s obsahom sťažnosti. Čo do intenzity teda akékoľvek následky sťažnosti vyvolal on sám. Prešetrenie sťažnosti vykonali na to oprávnené odborne spôsobilé osoby zaviazané mlčanlivosťou a preto sa údaje nemohli stať známymi širokej verejnosti a už vôbec nemohli mať vplyv na funkciu navrhovateľa ako poslanca v mestskom zastupiteľstve. Vzhľadom na okolnosti prípadu, právoplatné odsúdenie, povinnosť ospravedlniť sa, upustenie od ďalšieho difamujúceho konania, značný časový odstup od vzniku zásahu a nepreukázanie vzniku akejkoľvek vážnejšej ujmy je podľa nej rozsudok krajského súdu v rozpore s ustanoveniami Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Z uvedeného je zrejmé, že rozhodnutie krajského súdu vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní a spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Za nesprávne považovala aj rozhodnutie o náhrade trov konania.

Navrhovateľ sa k dovolaniu odporkyne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorá je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O. s. p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O. s. p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O. s. p. neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O. s. p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku či uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku právoplatne rozhodnutej veci alebo už prv začatého konania, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. dovolací súd predovšetkým skúmal, či nedošlo k uvedeným vadám konania. Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však nebola dovolacím súdom v konaní zistená ani v dovolaní namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Z obsahu dovolania odporkyne vyplýva, že táto ako dovolací dôvod uplatňuje § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., t. j., že v konaní došlo k vade, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a § 241 ods. písm. c/ O. s. p., podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa a k vyhoveniu návrhu na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Navrhovateľ sa svojím návrhom domáhal voči odporkyňi jednak upustenia od neoprávnených zásahov do jeho práva na ochranu osobnosti a odstránenia ich následkov v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a jednak náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ods. 2, 3 tohto ustanovenia vo výške 100 000 Sk. Predmetom daného konania je už len náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 30 000 Sk (vo zvyšku bolo právoplatne rozhodnuté).

Nebolo v konaní sporné, že odporkyňa neoprávnene zasiahla do osobnostných práv navrhovateľa podaním neopodstatnenej sťažnosti zo 14. 10. 1999, doručenej 18. 10. 1999 O. a na vedomie Ministerstvu vnútra SR, Ministerstvu zdravotníctva SR a Ministerstvu spravodlivosti SR.

Na rozdiel od súdu prvého stupňa, podľa názoru ktorého je postačujúce zadost'učinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, odvolací súd dospel k záveru, že postačujúce nie je a navrhovateľ má tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2), ktorú priznal (§ 13 ods. 3) vo výške 30 000 Sk (v časti 70 000 Sk bola právoplatne zamietnutá).

Pre posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy bolo rozhodujúce vyriešenie otázky, či zadost'učinenie vo forme zdržania sa uvádzania nepravdivých údajov a ospravedlnenia sa uložené odporkyňi (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka) je alebo nie je so zreteľom na zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti a to nielen v bežnej, ale v značnej miere pre navrhovateľa postačujúce.

Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadost'učinenie podľa ods. 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej

osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa ods. 3 výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Priznanie zadosťučinenia v peniazoch súdom teda predpokladá splnenie určitých zákonom kvalifikovaných podmienok (citovaný § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Týmto kumulatívne stanovenými podmienkami sú, že a) morálne zadosťučinenie sa javí v konkrétnom prípade nepostačujúce (musí byť splnená v každom prípade), b) neoprávneným zásahom došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere (pravidelná podmienka). Zo znenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka („najmä preto“) treba ale vyvodit', že súdu nebráni nič v tom, aby (in concreto) prihliadol pri svojej úvahe o priznaní zadosťučinenia v peniazoch prípadne i k iným aspektom konkrétneho prípadu. To platí ale len za predpokladu, že tieto aspekty budú svojím významom a váhou zrovnateľné s uvedenými podmienkami zákonom výslovne stanovenými.

Z obsahu uvedených zákonných podmienok stanovených v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zadosťučinenie v peniazoch plní len podpornú (subsidiárnu) funkciu, t. j. nastupuje vždy až potom, keď sa morálne zadosťučinenie ukázalo (úplne alebo sčasti) nepostačujúce. Zadosťučinenie v peniazoch možno považovať za občianskoprávny prostriedok výnimočného charakteru v tom zmysle, že jeho použitie prichádza do úvahy len v tých kvalifikovaných prípadoch, keď - objektívne posudzované - došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere. Občiansky zákonník nestanovuje pre vznik občianskoprávnej sankcie vo forme zadosťučinenia v peniazoch vedľa objektívnych predpokladov (neoprávnený zásah, vznik nemajetkovej ujmy na osobnosti fyzickej osoby predstavujúce zníženie jej dôstojnosti alebo vážnosti v značnej miere) žiadny subjektívny predpoklad na strane pôvodcu neoprávneného zásahu, t. j. konkrétne zavinenie (či už vo forme úmyslu či nedbanlivosti). Zadosťučinenie v peniazoch neslúži v žiadnom prípade funkčne k náhrade vzniknutej škody, k strate na zárobku. Táto je svojou podstatou majetková ujma - škoda, ktorá sa riadi nie právnym režimom § 13 Občianskeho zákonníka, ale režimom § 16 a § 420 Občianskeho zákonníka.

Nevyhnutnou podmienkou pre priznanie peňažného zadosťučinenia súdom je, že sa priznanie žiadnej inej formy morálneho zadosťučinenia nejaví s ohľadom na okolnosti prípadu postačujúcimi. Teda ide o prípad, kedy vzniknutú ujmu nemožno z nejakého dôvodu prostredníctvom žiadnej z foriem morálneho zadosťučinenia primerane zmierniť. Toto posúdenie je predmetom voľnej úvahy súdu, ktorý ale bude musieť vychádzať z jednotlivých okolností, tak z celkovej povahy konkrétneho prípadu. Ďalšou podmienkou je, že v dôsledku neoprávneného zásahu došlo ku zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v značnej miere. Kedy o takto vymedzenú nemajetkovú ujmu na osobnosti fyzickej osoby pôjde a kedy nie, bude musieť súd vždy hodnotiť tak podľa celkovej povahy, tak i podľa jednotlivých okolností každého konkrétneho prípadu zvlášť. Keďže uloženie zadosťučinenia v peniazoch plní satisfakčnú funkciu, je treba pociťovanie a prežívanie tejto nemajetkovej ujmy, spočívajúcej v znížení dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v značnej miere, hodnotiť vždy objektívne prihliadnúc ku konkrétnej situácii, za ktorej k neoprávnenému zásahu došlo (tzv. konkrétne uplatnenie objektívneho kritéria), ako i k osobe postihnutej fyzickej osoby, hlavne k jej veku a k jej postaveniu (tzv. diferencované uplatnenie objektívneho kritéria). Uplatnenie konkrétneho a diferencovaného objektívneho hodnotenia znamená, že o znížení dôstojnosti postihnutej fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere pôjde len tam, kde za konkrétnej situácie, za ktorej k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo, ako i s prihliadnutím k záujmom dotknutej fyzickej osoby možno spoľahlivo vyvodiť, že by vzniknutú nemajetkovú ujmu vzhľadom k jej intenzite, rozsahu a trvania ako závažnú pociťoval každý, nachádzajúci sa na mieste a v postavení postihnutej fyzickej osoby. Takto chápané objektívne kritérium vylučuje, aby sa pre hodnotenie, či došlo alebo nedošlo k naplneniu zákonných podmienok podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, stali rozhodujúcimi subjektívne pocity samotnej postihnutej osoby (subjektívne kritérium). Teda je treba vylúčiť stav, kedy budú za relevantné považované výlučne subjektívne psychické reakcie jednotlivých individualizovaných fyzických osôb, alebo reakcie, ktoré sa môžu často diametrálne odlišovať. A až súd dospeje na základe všetkých zistení k záveru, že v konkrétnom prípade k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere skutočne došlo, prizná postihnutej fyzickej osobe zadosťučinenie v peniazoch. Nestačí len púha možnosť zníženia dôstojnosti či vážnosti fyzickej osoby v značnej miere, ale súdom musí byť vždy zistené, že k tomuto zníženiu skutočne došlo (povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť a dôkazné bremeno spočíva v tomto prípade na navrhovateľovi).

Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd pri priznaní nemajetkovej ujmy v peniazoch dôsledne nezvážil všetky uvedené okolnosti. Po vyhodnotení vykonaného dokazovania prijal záver, že u navrhovateľa došlo neoprávneným zásahom odporkyne k zníženiu jeho cti spojenej s povolaním lekára a znalca, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere a intenzita tohto zásahu nie je primerane napravitel'ná inými právnymi prostriedkami, preto je treba považovať za spravodlivé a opodstatnené priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Takýto záver však z vykonaného dokazovania vyvodit' nemožno. Dôkazná povinnosť na preukázanie, že neoprávneným zásahom odporkyne došlo k zníženiu cti, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere zaťažovalo navrhovateľa, ktorú podľa dovolacieho súdu neunesol. Nepreukázal, že by k zníženiu jeho dôstojnosti či jeho vážnosti v spoločnosti došlo v značnej miere a to či už v rodine, v mieste bydliska, na pracovisku, v odbornom svete, v politickom či inom verejnom živote, teda v ktorejkoľvek sfére jeho životného uplatnenia.

Z vykonaného dokazovania síce vyplýva, že neopodstatnená sťažnosť odporkyne nepochybne zasiahla do cti, dôstojnosti navrhovateľa, ale pre hodnotenie či nedošlo k naplneniu zákonných podmienok podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno za rozhodujúce považovať subjektívne pocity a reakcie navrhovateľa. K neoprávnenému zásahu odporkyne nedošlo verejným spôsobom zásahu (v hromadných informačných prostriedkoch), ale sťažnosť adresovala inštitúciám kompetentným o nej rozhodovať a nebolo preukázané, že by tvrdenia v nej uvedené nejakým spôsobom rozširovala. Naopak bol to sám navrhovateľ, ktorý obsah sťažnosti opakovane oboznamoval na pracovisku, na pracovných poradách. Navrhovateľ nepreukázal, že by neopodstatnená sťažnosť mala značný negatívny dopad na jeho pracovný život ako primára traumatologického oddelenia či výkon funkcie poslanca mestského zastupiteľstva alebo na jeho rodinný život. Pokiaľ ide o znaleckú činnosť zadosťučinenie v peniazoch nemôže slúžiť ako náhrada ušlého zisku za nevypracované znalecké posudky.

Z uvedeného vyplýva, že právne posúdenie veci odvolacím súdom nie je správne a že vykonané dokazovanie nebolo vyhodnotené v súlade s § 132 O. s. p. Vzhľadom k tomu možno uzavriet', že dovolaním odporkyne vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a iná vada konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/, c/ O. s. p.) je dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto

rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243 ods. 1, 3 O. s. p.).
Právny názor vyslovený v tomto uznesení je záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: